

Torah from Around the World

Wie een ander gunstig beoordeelt zal zelf gunstig beoordeeld worden.

Talmoed, Sjabbat 127b

Sjabbat 19 augustus 2023/ 2 Elloel 5783, Sjoftiem, Dewariem/Deuteronomium 16:18 - 21:9

Tanach blz. 385 - 393

Haftara: Jesjajahoe 51:12 - 52:12

Tanach blz. 888

Vertaler: Frits Pront

Commentaar: **Marcus Mordechai Schwartz Ripp Schnitzer** is Bibliothecaris voor bijzondere collecties en Hoofddocent Talmoed en rabbinale studies aan het Jewish Theological Seminary te New York.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Benoem rechters en griffiers

Stel in alle steden die de Eeuwige uw God u in uw stamgebieden zal geven, rechters en griffiers aan...(Devariem 16:18)

Sjemaja placht te zeggen: heb het ambacht lief, haat superioriteit; (rabbanoet; letterlijk "superioriteit," of misschien "het Rabbinaat") en houd je vooral ver van het bestuurlijk gezag. (Pirké Avot 1:10).

Het was het jaar 1752, de plaats was Kopenhagen en Rabbijn Jonathan Eybeschütz, de Opperrabbijn van Hamburg, Altona en Wandsbeck, stond terecht voor de koninklijke rechtbank van Denemarken. Koning Frederick V in eigen persoon zat de rechtbank voor. Altona was wettelijk een provincie van Denemarken en de Gemeenteraad van Altona had zich tot de koning gewend om een controversie tussen de Joden die tot geweld in de straten leidde, op te lossen. Zij hadden al geprobeerd Eybeschütz's tegenstander in de kwestie, Rabbijn Jacob Emden, onder huisarrest te plaatsen. De ontsnapping van Emden naar Amsterdam toen het donker was, had de situatie verergerd. De geïntensiveerde aanwezigheid van de stadswacht te midden van de Joden vermeerderde slechts de spanningen. In hun wanhoop hadden de burgers van Altona zich gewend tot de koning van Denemarken.

De controversie was het resultaat van een ingewikkeld stel omstandigheden en motivaties, maar in het kort : kort nadat Eybeschütz zijn ambt als opperrabbijn van de drie steden in 1750 had aanvaard beschuldigde Emden hem ervan een ketter te zijn van het ergste soort. Emden beweerde dat kabbalistische amuletten die Eybeschütz had verstrekt aan zwangere vrouwen in Frankfurt, gecodeerde referenties bevatten aan de valse mesjiach Sabbatai Zvi, die zich meer dan 80 jaar eerder had bekeerd tot de Islam. Deze amuletten onthulden Eybeschütz's ware gedaante en maakten hem ongeschikt voor het ambt.

De Joodse Gemeenten van de drie steden, en al gauw alle Europese Joden waren verdeeld in twee partijen waarvan ieder een van deze twee beroemde rabbijnen, die tot de geleerdste van die tijd behoorden, aanhingen. De supporters van Eybeschütz beweerden dat de aanvallen volslagen ongegrond waren en dat Emdens aantijgingen werden geuit uit frustratie dat hijzelf niet gekozen was als opperrabbijn van de drie steden. De aanhangers van Emden reageerden dat het geheimschrift in de amuletten gemakkelijk te ontcijferen was en gewoon betrekking had op "Sabbatai Zvi Koning Mesjiach" en dat Emden de baan om te beginnen nooit had geambieerd. Hij had een goed inkomen als drukker van Hebreeuwse boeken en had het niet nodig om rabbijn te zijn van een gemeente.

Emdens idee dat de leider van een gemeente niet meer is dan een slaaf van haar leden lijkt vreemd in het licht van wat de Tora vereist in onze sidra: dat elke stam verplicht is leiders, rechters en griffiers te benoemen om de gemeenschap te besturen. De Tora is onmiskenbaar van mening dat het hebben van gemeenschapsleiders een goede zaak is. Hoe kon Emden dan zo geringschattend doen over autoriteit?

Als wij echter de misjna bekijken vanuit Avot zoals hierboven aangehaald, is het duidelijk dat de Rabbijnen autoriteit op z'n best zagen als een tweesnijdend zwaard. In de uitleg van de Misjna, *Lesjem Sjamajjem*, brengt hij deze mening naar voren. Bij het uitleggen van Pirké Avot 1:10, schrijft hij dat de Misjna waarschuwt tegen de aantrekkingskracht van macht, want dat is hoe de valstrik wordt gelegd en iemands verliezen groter zullen zijn dan wat men kan winnen. Tenslotte, zegt hij, ".....want de koning wordt de slaaf van het volk genoemd."

De beschrijving van de ideale koning in onze sidra (Devariem 17:14-20) is er inderdaad een die materiële rijkdom verwerpt: weinig paarden, weinig vrouwen en weinig geld. De macht van de koning wordt beperkt tot besturen. Een heerser die zichzelf verrijkt is duidelijk corrupt.

Ik denk dat het corrupt leiderschap was waar Emden in zijn oppositie tegen dacht te vechten. Geen corruptie uit hebzucht, maar misschien iets ergers: hij zag Eybeschutz als iemand met een geheime agenda die op die manier de weg aan het plaveien was voor een van buiten komende autoriteit in de harten van overigens goedgehartige Joden.

Dat voorjaar van 1752 eiste Frederick van Denemarken dat Eybeschutz voor hem verschijnt en zijn beschrijving geeft van de amuletten. De koning was ook ongerust dat Eybeschutz op frauduleuze wijze als opperrabbijn gekozen was. De advocaat van Eybeschutz, een vroegere student van hem die zich bekeerd had tot het Christendom, overtuigde de koning van zijn onschuld. De koning pleitte Eybeschutz vrij van de verdachtmaking en sprak een ban uit over welke verdere beschuldigingen dan ook tegen de opperrabbijn of zijn amuletten. Vervolgens eiste de koning een nieuwe verkiezing van de opperrabbijn. In december 1752 hield de gemeente een nieuwe verkiezing en Eybeschutz won zijn herbenoeming met gemak.

Maar de uiteindelijke conclusie van het voorval was niet zo eenvoudig. De betrokkenheid van de koning had een niet-Joods politiek voetbal gecreëerd. Ofschoon Altona onder Fredericks gezag viel, was Hamburg een "vrije" stad, vrij van Deense zeggenschap. Al gauw nadat hij herkozen was als opperrabbijn, liet de Gemeenteraad van Hamburg zijn gezag gelden door zowel de uitspraak van de koning als de herbenoeming van Eybeschutz af te wijzen. Een nieuwe lange, gecompliceerde strijd begon om de functie van het opperrabbinaat van de drie steden en het gezag ervan formeel te definiëren.

Besturen en de gevaren van politiek gaan hand-in-hand. Maar desondanks moeten wij bestuurd worden: dit is wat de Tora ons opdraagt. De meeste Joden leven tegenwoordig in democratieën en wij hebben de plicht - ik geloof zelfs dat het een mitswa is - om onze stem uit te brengen. Het is mijn zegenwens dat wij allen in staat zijn om deze mitswa te vervullen als de tijd ervoor aanbreekt.